

Duidelijkheid troef: de Hoge Raad verschaft duidelijkheid over de ‘veertiendagenbrief’

Bb 2017/2

De Hoge Raad heeft met zijn prejudiciële beslissing van 25 november 2016 verschillende vragen beantwoord met betrekking tot de verschuldigheid van buitengerechtelijke incassokosten bij consumenten (HR 25 november 2016, ECLI:NL:HR:2016:2704). Uit deze beslissing volgt onder meer dat de veertiendagentermijn zoals bedoeld in art. 6:96 lid 6 BW daags aanvangt nadat de aanmaning door de schuldenaar is ontvangen. Hiermee geeft de Hoge Raad (eindelijk) duidelijkheid over een voor de (incasso)praktijk belangrijk onderwerp.

1. Inleiding en juridisch kader

Men spreekt van buitengerechtelijke incassokosten (hierna: ‘incassokosten’) indien door een schuldeiser kosten worden gemaakt om een contractuele geldvordering bij een schuldenaar te incasseren. De wet regelt wanneer en tot welk bedrag incassokosten verschuldigd zijn in het geval van een schuldenaar die een natuurlijk persoon is en niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf (‘consument-schuldenaar’). Van belang hierbij zijn art. 6:96 lid 2 onder c, 5, 6 en 7 BW en het Besluit vergoeding voor buitengerechtelijke incassokosten genoemd). De normering van de vergoeding van incassokosten geschiedt aan de hand van een vastgesteld percentage dat uitsluitend is gerelateerd aan de hoogte van de verschuldigde hoofdsom. Hiermee is beoogd voor beide partijen duidelijkheid en rechtszekerheid te scheppen over de hoogte van de verschuldigde incassokosten. Het vorderen van hogere incassokosten is niet mogelijk.

Ten aanzien van een consument-schuldenaar bepaalt art. 6:96 lid 6 BW dat deze eerst aangemaand dient te worden voordat incassokosten in rekening gebracht mogen worden. Deze aanmaning dient verstuurd te worden na het intreden van het verzuim: de vordering dient derhalve opeisbaar te zijn en er dient te zijn voldaan aan de eisen van de art. 6:82 en art. 6:83 BW. Met deze aanmaning is beoogd dat de schuldenaar niet wordt overvallen door het verschuldigd worden van incassokosten: de consument-schuldenaar krijgt na deze waarschuwing nog veertien dagen de gelegenheid het verschuldigde bedrag te betalen zonder dat incassokosten verschuldigd worden. Betaalt de consument-schuldenaar binnen deze veertien dagen de vordering, dan is hij geen incassokosten verschuldigd. De bedoelde aanmaning wordt hierna aangeduid als de ‘veertiendagenbrief’.

Vragen die in de praktijk en in de eerdere jurisprudentie (deels) onbeantwoord zijn gebleven, zijn onder andere wanneer de veertiendagentermijn precies aanvangt, wat de consequentie is van een onjuiste vermelding van de veertiendagentermijn en/of de schuldeiser na een deelbetaling de

hoogte van de gevorderde incassokosten dient aan te passen. In zijn prejudiciële beslissing van 25 november 2016, welke beslissing in deze bijdrage wordt besproken, beantwoordt de Hoge Raad deze en andere vragen met betrekking tot de veertiendagenbrief.

Belangrijk om te benadrukken is dat in deze bijdrage met ‘schuldenaar’ alleen de hiervoor al aangeduide consument-schuldenaar wordt bedoeld. Het te bespreken arrest is dus niet van toepassing met betrekking tot schuldenaren die geen consument zijn (zakelijke schuldenaren).

2. De feiten

De relevante feiten in deze kwestie zijn de navolgende. Op 24 maart 2014 is een consument-schuldenaar een tandheelkundige behandeling ondergaan bij een tandartsenpraktijk. De schuldenaar heeft de factuur voor deze behandeling, welke nota op 23 augustus 2014 verviel, niet betaald. Bij brief van 30 augustus 2014 is de schuldenaar in gebreke gesteld en gesommeerd tot betaling van de factuur over te gaan en wel uiterlijk voor 6 september 2014, bij gebreke waarvan de schuldenaar in verzuim zou komen te verkeren. Omdat de nota op de laatst genoemde datum nog niet was voldaan, heeft de schuldeiser een brief gestuurd, gedagtekend 11 september 2014, waarin werd vermeld dat de schuldenaar nog 14 dagen de tijd krijgt om de vordering te voldoen en dat indien de betaling niet voor ‘25-09-2014’ is ontvangen, incassokosten in rekening gebracht zullen worden. In dit geschil bedragen de incassokosten overigens € 110,33.

De schuldenaar heeft de hoofdsom vervolgens na afloop van de gestelde termijn betaald. De schuldeiser stapt vervolgens naar de kantonrechter en vordert betaling van de buitengerechtelijke incassokosten. De schuldenaar betwist in rechte de verschuldigheid van de buitengerechtelijke incassokosten.

3. Prejudiciële vragen

De kantonrechter heeft verschillende prejudiciële vragen aan de Hoge Raad gesteld met betrekking tot de veertiendagenbrief. De kantonrechter komt deze bevoegdheid toe op grond van art. 392 Rv. Het betreft de volgende vragen:

1. Vangt de termijn van veertien dagen als bedoeld in art. 6:96 lid 6 BW de dag na de ontvangst door de schuldenaar van de veertiendagenbrief aan?
2. Indien voormelde vraag bevestigend beantwoord wordt, kan er dan bij de beoordeling van de toewijsbaarheid van de buitengerechtelijke incassokosten in beginsel, behoudens tegenbewijs (door de schuldenaar), vanuit worden gegaan dat een per gewone post verzonden veertiendagenbrief één dag na de dagtekening bezorgd wordt? Ook als we weten dat er in de regel geen brievenpost op zondag bezorgd wordt en bij-

¹ Daniel Burgers is advocaat bij Legal8 te Houten.

voorbeeld Post.nl ook op maandag geen brievenpost bij particulieren bezorgt? Als hier niet vanuit kan worden gegaan, met welke omstandigheden moet dan rekening worden gehouden in het kader van de toewijsbaarheid van de buitengerechtelijke incassokosten en wat betekent dit dan voor de hierna nog te noemen stel- en bewijsplicht?

3. Voldoet een brief aan de eisen van art. 6:96 lid 6 BW indien daarin melding is gemaakt van een betaaltermijn van veertien dagen en het toepasselijke incassobedrag volgens het Besluit vergoeding voor buitengerechtelijke incassokosten is genoemd, maar geen of een onjuiste termijn van aanvang of einde van die veertiendagentermijn is genoemd? Hoe strikt moet de rechter dit toetsen?
4. Wat is het rechtsgevolg als in een veertiendagenbrief geen of een onjuiste formulering van de aanvang en/of het einde van de veertiendagentermijn is vermeld? Maakt het in dat geval nog iets uit of de termijn een enkele dag te laat is en/of de schuldenaar heeft laten weten toch niet te kunnen betalen? Kan een onjuiste termijn gerepareerd worden geacht indien de schuldenaar (na enkele weken) nog een periode van tien dagen heeft gekregen en daarna (opnieuw enkele weken nadien) nog een laatste periode van zeven dagen heeft gekregen om de vordering te betalen, zonder dat incassokosten verschuldigd worden?
5. Moet de schuldeiser stellen en zo nodig bewijzen wanneer de termijn van veertien dagen is aangevangen en geëindigd, of moet de schuldenaar stellen en zo nodig bewijzen dat hij binnen veertien dagen na ontvangst van de veertiendagenbrief heeft betaald?
6. Maakt het voor de beantwoording van deze vragen verschil of het een verstekzaak of een zaak op tegenspraak betreft? Maakt het bij een zaak op tegenspraak nog uit of er wel of geen verweer gevoerd is ten aanzien van de buitengerechtelijke incassokosten?
7. Indien er binnen de termijn van veertien dagen een deel van de vordering wordt voldaan, dienen de buitengerechtelijke kosten dan te worden (her)berekend over het onbetaald gebleven gedeelte van de vordering of is de schuldenaar ook dan het in de veertiendagenbrief aangezegde bedrag van de buitengerechtelijke kosten verschuldigd?

4. Beantwoording prejudiciële vragen & analyse

De Hoge Raad beantwoordt de hiervoor genoemde vragen als volgt.

Ad 1) *Het begin van de veertiendagentermijn*

De Hoge Raad verwijst bij de beantwoording van de eerste vraag naar de wettekst van art. 6:96 lid 6 BW: de termijn van veertien dagen vangt aan *“de dag na de aanmaning”*. Om deze dag te kunnen bepalen, moet worden vastgesteld wat de dag van de aanmaning is. Omdat de veertiendagenbrief een verklaring in de zin van art. 3:37 lid 3 BW is (“een tot

een bepaalde persoon gerichte verklaring”), heeft deze brief pas werking indien zij de schuldenaar heeft bereikt (de ontvangsttheorie). De in dit artikel bedoelde veertiendagentermijn vangt dus aan *op de dag na de dag* waarop de aanmaning door de schuldenaar *is ontvangen*.

De Hoge Raad geeft hiermee duidelijkheid over deze voor de (incasso)praktijk belangrijke vraag. Het antwoord is wat mij betreft goed volgbaar. Zo is deze beslissing in overeenstemming met het systeem van art. 3:37 lid 3 BW (de ontvangsttheorie), welk artikel hier van toepassing is. Toepassing van de verzendtheorie is in het privaatrecht uitzondering. Dat de veertiendagentermijn aanvangt na ontvangst van de veertiendagenbrief is bovendien in lijn met de consumentenbeschermende gedachte achter het laatstgenoemde artikel. Ten slotte is deze veertiendagenbrief bedoeld als een waarschuwing en een waarschuwing veronderstelt mijns inziens dat deze de schuldenaar ook daadwerkelijk heeft bereikt. Aan het slot van art. 6:96 lid 6 BW dient men dus te lezen: *“(…) aanvangende de dag na de dag van ontvangst van de aanmaning”*.

In de praktijk wordt de veertiendagenbrief regelmatig (ook) per e-mail aan de schuldenaar verstuurd. Op zich is daar niets mis mee, zolang maar aangetoond kan worden dat de schuldenaar de e-mail heeft ontvangen. Het is immers aan de schuldeiser om aan te tonen dat hij mocht aannemen dat de schuldenaar op dat betreffende e-mailadres kon worden bereikt. Dat kan de schuldeiser bijvoorbeeld (succesvol) doen als het gaat het om een e-mailadres dat bij recente contacten door de schuldenaar is gebruikt.

Ad 2 en 5) *Stelplicht en bewijslast*

De schuldeiser die aanspraak maakt op betaling van de buitengerechtelijke incassokosten, dient voldoende feiten en omstandigheden te stellen waaruit volgt wanneer de veertiendagentermijn is aangevangen. Als de schuldenaar ontvangst van de veertiendagenbrief betwist, dan dient de schuldeiser aan te tonen dat hij de veertiendagenbrief heeft verstuurd naar een adres waarvan hij redelijkerwijs mocht aannemen dat de schuldenaar zich daar bevond alsmede dat en wanneer de brief daar is aangekomen. Dit laatste volgt ook uit het arrest *HR 14 juni 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ4104 (Centavos/[C])*. Betwist de schuldenaar alleen de dag van ontvangst van de veertiendagenbrief, dan dient de schuldeiser aan te tonen wanneer de veertiendagenbrief door de schuldenaar is ontvangen.

In verstekzaken kan de rechter uitgaan van de regel dat de veertiendagenbrief op de tweede dag na de verzending is bezorgd. Een zondag, maandag of officiële feestdag telt niet mee als tussenliggende dag of als dag van bezorging.

Gezien de bovengenoemde bewijsproblematiek, kan het verstandig zijn om de veertiendagenbrief aangetekend te verzenden, dan wel deze brief door een deurwaarder te laten betekenen. Schuldeisers dienen zelf te bepalen of het bewijsvoordeel van een aangetekende verzending (of een betekening) opweegt tegen de daarmee gemoeide kosten, welke kosten niet mogen worden doorberekend aan de schuldenaar.

Ad 3 en 4) *Vermelding van de veertiendagentermijn en de gevolgen van een onjuiste vermelding*

Als de veertiendagenbrief geen aanvang van de termijn vermeldt of als de vermelde termijn onjuist is, dan is volgens de Hoge Raad niet voldaan aan de wettelijke eisen. Op grond van de wet moet worden aangemaakt tot betaling "*binnen een termijn van veertien dagen, aanvangende de dag na aanmaning*". De in de praktijk veel gebruikte formuleringen dat betaald dient te worden "*binnen veertien dagen na heden*" en "*binnen veertien dagen na verzending van deze brief*" zijn in strijd met de eis dat de schuldenaar de 'volle' veertien dagen de tijd moet krijgen na ontvangst van de veertiendagenbrief.

Het lijkt mij overigens ook niet meer dan redelijk dat in de veertiendagenbrief duidelijk omschreven dient te worden dat de consument nog veertien dagen de tijd heeft om te betalen en ook wanneer deze termijn aanvangt. Bij duidelijkheid is een ieder gebaat. Dit dient naar mijn mening echter niet zo ver te gaan dat de schuldeiser de concrete data dient te noemen waarop de termijn aanvangt en eindigt. Weliswaar is duidelijkheid gewenst, maar dan zou van de schuldeiser te veel verwacht worden. Als de schuldeiser namelijk – per abuis – een onjuiste datum noemt, dan heeft de brief geen rechtsgevolg. Bovendien weet de schuldeiser niet zeker wanneer de schuldenaar de brief ontvangt, zodat hij ook daarmee een risico loopt op het verkeerd vermelden van einddatum.

Een onjuist vermelde termijn kan namelijk niet gerepareerd worden door alsnog een extra betalingstermijn van bijvoorbeeld een week te geven (of het aantal dagen dat ten onrechte niet in acht is genomen). Stel dat de schuldeiser een termijn heeft opgenomen die één dag te kort is; de schuldeiser komt hier achter en geeft de schuldenaar vervolgens nog een week extra om tot betaling over te gaan (in totaal heeft de schuldenaar dan bijna drie weken de tijd om de openstaande vordering te voldoen). Volgens de Hoge Raad is dit niet correct en heeft de brief geen rechtsgevolg. De enige reparatie is dan om alsnog een geheel nieuwe en juist geformuleerde veertiendagenbrief aan de schuldenaar te verzenden. Ik kan mij in dit standpunt van de Hoge Raad niet volledig vinden: weliswaar is in mijn voorbeeld de termijn niet correct vermeld, maar met een extra betalingstermijn heeft de schuldenaar uiteindelijk (meer dan) de volledige veertiendagentermijn de gelegenheid gehad de betaling te voldoen. De gedachte achter de veertiendagentermijn is dat de schuldenaar niet wordt overvallen door het verschuldigd worden van incassokosten. De schuldenaar wordt in mijn voorbeeld hierdoor niet overvallen: hij krijgt juist een extra lange termijn.

Ad 6) *Verskil in verstekzaken en zaken op tegenspraak?*

Op grond van art.139 Rv moet de rechter in verstekzaken beoordelen of de schuldeiser voldoende heeft gesteld voor toewijzing van de gevorderde incassokosten en/of de schuldeiser overeenkomstig de daarvoor geldende regels heeft gehandeld. Bij verstekken is de rechter namelijk verplicht om in het kader van de onrechtmatigheids- en onge-

grondheidstoets bepalingen van dwingend recht toe te passen zonder dat de schuldenaar daarop een beroep doet (de schuldenaar is immers niet in rechte verschenen). De Hoge Raad oordeelt dat de rechter hiertoe ook in zaken op tegenspraak bevoegd is.

Belangrijk om te benadrukken is dat de schuldenaar niet per se een beroep op een vernietigingsgrond hoeft te doen, maar dat de rechter uit eigen beweging ('ambtshalve') een beding dat in strijd is met art. 6:96 leden 5-7 BW, bijvoorbeeld met betrekking tot te hoge incassokosten, terzijde mag stellen.

Ad 7) *De gevolgen van een deelbetaling*

Als de schuldenaar binnen de veertiendagentermijn een deel van de vordering betaalt, dan is hij nog steeds de incassokosten verschuldigd. De Hoge Raad oordeelt dat in dergelijke gevallen de hoogte van de incassokosten echter dient te worden herberekend over het onbetaald gebleven gedeelte van de vordering.

Schuldeisers – en namens hen: incassobureaus – dienen dus alert te zijn in het geval van deelbetalingen van consument-schuldenaren. Zij dienen de incassokosten opnieuw te berekenen aan de hand van het op dat moment onbetaald gebleven gedeelte van de vordering. Dit zal overigens niet altijd tot een ander bedrag aan incassokosten leiden, nu het Besluit vergoeding voor buitengerechtigde incassokosten met categorieën en met een minimumvergoeding van € 40,- werkt. Voor de duidelijkheid zij vermeld, dat het hier gaat om deelbetalingen die *binnen* de veertiendagentermijn betaald zijn. Betaalt de schuldenaar *ná* afloop van deze termijn, dan is hij de volledige incassokosten verschuldigd. Een schuldenaar die binnen de veertiendagentermijn een gedeelte van de vordering betaalt, voldoet gedeeltelijk aan de waarschuwing en is dan ook niet de volledige incassokosten verschuldigd.

Ten aanzien van het onderhavige geschil (paragraaf 2), dient op grond van het bovenstaande geconcludeerd te worden dat de veertiendagenbrief niet aan de wettelijke eisen voldoet en dat de gevorderde incassokosten derhalve afgewezen dienen te worden.

5. Belang voor de praktijk

Voor schuldeisers is het van belang om de veertiendagenbrief in overeenstemming met de uitleg van de Hoge Raad te formuleren. De schuldenaar dient de volle veertien dagen, gerekend vanaf de dag *ná* de dag waarop hij de veertiendagenbrief heeft *ontvangen*, de tijd te krijgen om de vordering te betalen zonder dat hij incassokosten verschuldigd wordt. Aangeraden wordt om formuleringen als "*binnen veertien dagen na heden*" en "*binnen veertien dagen na verzending van deze brief*" niet (meer) te gebruiken. Formuleringen die wel gebruikt kunnen worden, zijn bijvoorbeeld dat incassokosten verschuldigd worden indien niet betaald is "*binnen veertien dagen vanaf de dag nadat deze brief bij u is bezorgd*" of "*binnen vijftien dagen nadat deze brief bij u is bezorgd*".

Het juist formuleren hiervan is van groot belang aangezien een onjuiste vermelding fataal is voor het recht op deze

buitengerechtelijke incassokosten. Hiernaast is het voor schuldeisers belangrijk om ervoor te zorgen dat de ontvangst van de veertiendagenbrief ook daadwerkelijk aan te tonen is. Dit kan zoals gesteld door zorg te dragen voor een aangetekende verzending, dan wel de brief door een deurwaarder aan de schuldenaar te laten betekenen.

Een andere belangrijke beslissing is dat schuldeisers de gevorderde incassokosten opnieuw dienen te berekenen als de schuldenaar binnen de veertiendagentermijn een deel van de vordering betaalt. De Hoge Raad oordeelt dat in dergelijke gevallen de hoogte van de incassokosten dient te worden herberekend over het onbetaald gebleven gedeelte van de vordering. Aldus een extra handeling voor schuldeisers. Leidt dit voorgaande op grond van het Besluit vergoeding voor buitengerechtelijke incassokosten niet tot een aanpassing in de hoogte van de incassokosten, dan is er mijns inziens ook geen nadere handeling van de schuldeiser nodig.

6. Conclusie

De Hoge Raad heeft met zijn prejudiciële beslissing van 25 november 2016 duidelijkheid gegeven over een aantal belangrijke vragen met betrekking tot de veertiendagenbrief. De belangrijkste conclusie is dat (*consument*)schuldenaren de volle veertien dagen, gerekend vanaf de dag *ná* de dag waarop de veertiendagenbrief is ontvangen, de tijd dienen te krijgen om de vordering te betalen zonder dat zij incassokosten verschuldigd worden.

Schuldeisers dienen hun veertiendagenbrief dus te controleren en zo nodig aan te passen zodat een correcte formulering gehanteerd wordt. Hiernaast dienen schuldenaren in gerechtelijke procedures te stellen *dat* en *wanneer* de veertiendagenbrief door de schuldenaar ontvangen is. Ten slotte dienen schuldeisers de hoogte van de incassokosten opnieuw te berekenen in het geval van deelbetalingen gedaan binnen de veertiendagentermijn. Schuldenaren hoeven op hun beurt met deze prejudiciële beslissing in de hand de gevorderde incassokosten niet te betalen indien een onjuiste termijn is vermeld in de veertiendagenbrief. Zo relatief 'klein' als de vordering in de onderhavige zaak is, zo groot is het belang van de uiteindelijke beslissing.